

4

EXERCITIUM PIETATIS
Sive
Invitatio ad Sacr. Cænam,
Ad illud Cap. Theologicum, in quo nunc subsistimus,
DE
A N G E L I S,

Quod Σ. Θ.

P R A E S I D E

Rectore Gymnasii Anhaltini,
HENR. JAC. van BASHUYSEN,
S.S. Theol. Doct. & Prof. Ordin.

Defendet

JOHANNES MARTINUS WIESKOTT,

Bernburg - Anhalt.

In Auditorio doméstico hora VIII. matutina,

Die i XXI. Jun. M DCC XXIV.

Theol. dogm.
X de Angelis in genere
139.

S E R V E S T Æ,
Typis SAMUELIS TITII, Illust. Aul. & Reg. Typogr.

Theol. evang.
dogm.
245,10

V I R O
SUMME REVERENDO ET DOCTISSIMO
CLARISSIMOQUE,
D O M I N O
A N D R E Æ K N O-
C H E N H A U E R O,

Theologo gravissimo, & Serenissimi Principis VICTOR. FRIDERICI,
Domini mei Clementissimi, Consiliario Ecclesiastico,
Superintendenti & Concionatori Aulico
facundissimo,

PATRONO SUO OMNI HONORIS
CULTU PROSEQUENDO,

D. D. G.

JOH. MART. WIESKOTT,

Respondens.

Sächsische
Landesbibliothek
Dresden

DISPUTATIO THEOLOGICA DE ANGELIS.

§. I.

Disputaturo præparatorie ad S. Cœnam, primo atque præcipue incumbere videtur, ut *Exercitationum sacra-rum* inassueto demonstrem, hanc de ANGELIS tractationem non minus, quam alias, præparare ad sacram Cœnam.

§. II. Quam in rem suppono, vere dixisse Aristotelem in initio L. I. de *Anima*: Την της ψυχης ιδειαν ευλογως αν εν πρωτοις τιθειμεν. Δοκει δε και προς αληθειαν απασαν η γνωσις αυτης μεγαλε συμβαλλεσθαι: *Historiam de anima inter primos merito collocare oportet.* Videlur autem ὅτι ad omnem veritatem cognitio ejus magnopere conferre. Quid autem magis docet naturam animæ, quam mens à corporis mole liberata: Ex hac demum disces illud nobile argumentum, quo Cartesii Philosophia præ aliis caput effert, mentis & corporis naturam esse toto differentes cœlo: ut misere hæc post *Spinosam* misceat Cl. Clericus.

§. III. A definitione incipiens, quæ tutissima est via evitatis Logomachiis ad veritatis ανεροπολιν perveniendi, dico, me disputare de mente à corpore soluta, quæ secundum S. S. ad id est creata, ut ministret homini ad gloriam Dei, ita describuntur à Paulo in Epistola ad Hebræos Cap. I, 14. *Nonne omnes sunt ministerii mune-*

re fungentes Spiritus, qui ministerii causa emittuntur propter hæredes salutis futuros? Hæc definitio & lapsos & confirmatos complectitur.

§. IV. Eorum *existentia* non debet probari ex ratione, nam à posse ad esse non valet consequentia, possibile esse dari Angelos, ratio docet, quia mens & corpus sua natura non conjunguntur, unde nec optimus Philosophus ex natura mentis & corporis deducet conjunctionem, & mutuum consensum, & quæ plura ad conjunctionem pertinent, sed ex sola Dei voluntate, qua occasione certorum in corpore motuum, tales in mente oriuntur cogitationes, & occasione talis cogitationis, tales in corpore motus: Tanta est nostra ignorantia, ut modum, quo ita invicem agunt, plene percipere non possimus: Quod ad nos humiliandos summopere facit.

§. V. Potest itaque mens esse sine corpore: Audiamus *Platonem* in *Phædone* cap. 32. & in *Timæo* c. 478. & ex ipso per compendium, quid sentiat de anima, discamus ex *Diog. Laërtio* in *Platone* Segm. 67. pag. 204. ed. Meibomianæ T. I. *ἀθανάτον ελεγε την ψυχην, καὶ πολλὰ μεταμφιεννυμενην σωματα: Immortalē esse animam, ΕΣ de corporibus ad corpora perpetuis vicibus migrare: Hæc didicit ex præceptore suo Pythagora, cuius hoc fuit dogma, referente *Laërtio* L. VIII. Segm. 14. pag. 499. ed. Meib. *περιτον τε Φαστιγίου αποΦηνει την ψυχην κυκλον αναγκης αμεβόσαν, αλλοτε αλλοις εἰδειθαι ζωοις: Primumque hunc sensisse ajunt, animam circulum necessitatis immutantem, aliis alias illigari animantibus. Hanc Pythagoræ fuisse sententiam, agnoscit Hieronymus in Apologia adversus Rufinum. Vides mentes sine corporibus, mentes æternas, videtur tamen Ciceroni non Pythagoras, sed Pherecydes id statuisse primus, vide Q. Tusc. L. I. Quid? quod idem Pythagoras statuerit, dari quatuor genera animantium ratione præditorum, Deorum, larium sive dæmonum, heroum atque hominum: Καὶ θεοὺς μην Δαιμονῶν προτιμαν· ηγεως δε αὐθεωπων δε μαλισα γονεας: Deos**

Deos quidem semideis in honore preferendos, hominibus autem heros. Parentes vero hominibus ceteris. Laërtius L. VIII. Segm. 23. p. 506. Vera vel falsa hæc sint, non euro, sufficit, ex his patere, Gentilibus non fuisse difficile concipere mentes extra corporis societatem constitutas.

§. VI. Imo *Plato* alibi docet, mentem per corpus corrupti, liberiusq; illo solutam operari: Quid est mors *Platonicorum*, de qua doctrinam hic loci Clariss. *Kunadus* scripsit Dissertationem, quam valedicere sensibus, animæque oracula excipere, quod abstrahendo à corpore fieri non ignorabant: Dubitas, lege *Malbranchium* in libro doctissimo *Recherche de la Verite*, quo Philosophaturus vix carere potest: Non enim mei foris est, hæc ipsa prolixius exequi.

§. VII. Sufficit rationi contrarium non esse, statuere mentes à corpore separatas, quæ ANGELI in Script. Sacra dicantur, Hebr. סְלָאכִים Græce αγγελοι, cui vocabulo illud *Apostoli* concinnetre qui noverit, multis superstitionibus valedicet, & masculam pietatem amplectetur, vid. Hebr. III, i. Nam in minus & nimis hic proclives sunt Autores.

§. VIII. In excessu enim hic peccant illi, qui plus, quam par est, adscribunt Angelis five bonis, five malis: In defectu, qui cum *Bekker*, Viro alias non indocto, & Cartesianæ Philosophiæ hoste, ut ex ejus admonitione virulenta, de *Philosophia Cartesiana*, cum G. Maastricht *Gangræna Cartesianismi* juncta, facile patebit, ut male à nonnullis *Cartesianis* adscribatur, nolunt admittere operationem Angelorum in hominem, unde Diabolum verbis concedunt, re ipsa negant.

§. IX. Unde videmus, *Bekkerum* tria priora capita Geneseos, cum Origene, licet alio fine, in meras convertere Allegorias, quæ quorsum ducant, ex *Beverlandi* impuris chartis patet: Habent illa capita omnia requisita veræ Historiæ, ergo maneat Historia, & si

non creationenī, quam supponunt, saltem seductionem alicujus Angeli discamus, qui vulgo *Sathan & Diabolus* proprio, impropio nomine *Serpens & Draco* in sacris literis vocatur.

§. X. Certe nolumus actum agere, alias millena loca, de *Angelis* agentia, huc adscribere facile esset, consulantur tantum *Systemata*, *Bincii Mellificium Theologicum*, *Marlorati Thesaurus*, & loca aderunt in promtu ; Ex multis per compendium eligerem Apoc. V, ii. & Dan. VII, 10. Psal. XCI, ii. 12. & XXXIV, 8. reliqua loca, existentiam probantia, occasione reliquorum de iis dicendorum sequentur.

§. XI. Bonos & que ac malos ordinem habere non negamus : Sed qualis sit, ignoratur, Archangelus unicus tantum datur. *Pseudo Dionysii ergo Hierarchiam Angelorum*, ex Platone haustam, negamus & pernegamus, & Librum Tobiae non pro Historia, sed comœdia habemus, ex qua nihil certi probari potest.

§. XII. Laudamus Judæos distinguentes inter Angelum *in-creatūm* & Angelos *creatos*, sive *separatos* (scil. ab essentia Dei,) & *inseparatos*.

§. XIII. Quando creati sint, Script. Sacr. nullibi ex professo docet ; Suspicamur autem, eos *creatos* esse, quando *terra fundata* fuit, ex *Hiobi* capite XXXVIII, 4-7. Fundata est secundum plerosque Theologos die i. & sic initio illius foundationis debuissent creari. Cur autem non possemus dicere, eam fundatam esse *expanso* facto, quod diei 2. adscribitur.

§. XIV. Videntur non male distingui in *bonos & malos* ; *Boni* sunt, qui à Deo confirmati sunt, qui vocantur *Electi*, 1. Tim. V, 21.

§. XV. Qui deficere non possunt, quia *semper* vident faciem *Dei*, Matth. XVIII, 10. Quo ipso non perdiderunt, sed conservarunt liberum arbitrium : His Deus utitur in Ministerium salutis Electorum.

§. XVI. Mali autem non possunt restituiri, perpetuis caliginum

ca-

catenis alligati, quas interdum etiam sentiunt Electi, sed ad tempus tantum, evigilant enim ex 2. Tim. II, 25.26. Sunt autem inservientes Filio Dei, circa regimen Dei in reprobos.

§. XVII. Quomodo autem operentur in hominem, an per corpus vel mentem, incertum est. Quare hoc credendum, non investigandum est, pio Lectori S. Scripturæ, quis enim scit omnia, sufficit precari, ne nos ducas in temptationem, quam querere, quomodo venerimus in temptationem.

§. XVIII. Errat Bekkerus minus, & *Vulgus* nimis iis adscribentes, præcipue τῷ πονηρῷ, seductori hominum primorum, unde lapsus ad nos propagatus est, quæ causa est, quod certo sensu omnia mala Diabolo adscribi possint.

§. XIX. *Oracula Gentilium* Dn. van Dalen sunt fraudes Sacerdotum, mihi vel opus Diaboli vel impostura, ex veritate responsum, per Urim & Thumim Sacerdoti Hebræorum vere datorum, orta, ne illorum Sacerdotes Hebræorum Sacerdotibus minores esse viderentur: *Magi* fuerunt docti præstigiatores, aut benefici; vel imaginario pacto detenti *Melancholici*.

§. XX. Dn. van Dalen accedit *Fontenelius*, multis scriptis clarus, & his accessit *Dalliau*, qui alias superstitiones in exilium egit: Tandem *Thomasius*, qui processum contra veneficos & sagas angustioribus inclusit terminis.

COROLLARIA.

I.

Si curiosum est ex Physica discere rerum naturalium causas, etiam jucundum est ex Pneumatologia cognoscere, quid de ANGELIS statui debeat: Certe corpora assumere possunt, ut illis ad tempus, non vero in perpetuum jungantur. Ubi autem corpore non opus est, nec ad illud temere debemus configere: Corpore non opus habuit Angelus 18500. Assyrios percutiens, E. nec illud ei adscribi debet.

2. Per

2.

*Per Angelum cum Cherub gladioque flammante non intelligo Ange-
lum, sed ignem à Deo מְלָאֵךְ missum ad incendendum paradysum, ne
eo loco homines ad superstitionem uterentur, ᄀ quia post lapsum
homines ibi amplius habitare non debebant.*

3.

*Gen. II, 1. & omnis exercitus eorum male à pluribus Theologis re-
fertur ad Angelos, ᄀ sydera cœli, ut probetur, eos die I. factos esse,
cum sydera cœli non sint facta die I. nec ibi de sola die I. sed toto he-
xaëmero, ᄀ etiam Sabbatho agatur : Hinc recte Jablonskii ᄀ
Athiæ Biblia ibi ad marginem scribunt RECAPITULATIO,
addo Seu Arg. C. I. 2. ᄀ 3.*

4.

*Putamus, indicium ignorantiae linguae sanctæ summum esse, quod
nonnulli veterum distinxerint inter Cherubinos ᄀ Seraphinos,
cum idem sit Cherub ᄀ Seraph: adeoque hæc nomina non indicant
diversos gradus Angelorum, quemadmodum nec locus Coloss. I, 16.
ordinis Angelorum arguit, sed tantum docet, omnia condita esse
per Christum.*

5.

*חַרְקָתִין יְיֵזֶן Cant. VIII, 2. significat vinum balsamo tintum vel destil-
latum, quemadmodum patet ex Antiquitatibus Ægyptiorum ᄀ
Romanorum, evolvatur Ælian. V. H. L. XII. c. 31. addatur Pli-
nius L. XIII. c. 3. ᄀ hinc Juvenalis Satyr. VI. v. 103.*

Cumi perfusa mero spumant unguenta Falerno.

*Ex his discamus, ad Theologum solidum requiri cognitionem lin-
guarum ᄀ antiquitatum, atque propter analysin, logicæ veræ ᄀ
à terminis purgatae, qualis est Arnoldi ars cogitandi, ᄀ Regne-
ri à Mansfeld ars ratiocinandi.*

Digitized by Google